

KARTA INFORMACYJNA

Własność
archiwum

Instytut Pamięci Narodowej w Krakowie

Aktotworca

Okręgowa Komisja Badania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytut
Pamięci Narodowej w Krakowie.

Tytułteczki

Sąd Grodzki w Krakowie, sygn. I 3 Zg

Daty skrajne
jednoski
archiwalnej

1946

Stara sygnatura

1/29/II/11 t. 2

Sygnatura
archiwalna

IPN Kr 1/1335

11 422

X42

1624. I. 3. Zg.1165/46

Regina Schwarz
1893

Oskar Grossbard
lat 74

Róża Baumel
lat 68

w październiku 1942r. 22. 8.
zastrzeleni w getcie w 946
Krakowie w czasie ak
cji antyżydowskiej.

Samuel Hans Kraków
Przenyska 3
Józef Schwarz Kraków
Bożego Ciała 31

Zygmunt Schwarz
1893

w marcu 1943r. zas
trzelony w czasie
likwidacji getta w
Krakowie.

"

- " -

1625. 1166/46

Samuel Rätter
1899

w lutym 1943r. zas
trzelony w Chrzan
owie na Ryнку.

27. 8.
946

Tosia Reichertn
Kraków Wielicka 23
Zofia Ritter Kraków
Traugutta 9

1626/ 1167/46

Mojżesz Steiner
1878
Regina Steiner
1900

z końcem sierpnia
1943r. zginęli w OP
w Płaszewie. V

22. 8.
946

Izak Mansdorf Kraków
Kordeckiego 5
Salomon Steiner Kral
Stradem 11

1627. 1168/46

Abraham Szlamowicz
lat 60
Udla Hakman
lat 62
Izrael Hakman
lat 37

w październiku 1942r.
zastrzeleni w getcie
w Krakowie.

3. 9.
946

Ruchla Blustein Kral
Józefa 16/6
Jechym Hakman Kraków
Józefa 16

Frajda Hakman
lat 30

w czerwcu 1942r. zas
trzelona w getcie
w Krakowie.

"

- " -

1628. 1170/46

Debera Zucker
1867
Salomon Zucker
1885
Franciszka Lerner
1889

w marcu 1943r. zas
trzeleni w czasie
likwidacji getta w
Krakowie.

11. 9.
946

Izak Jakober Kraków
Przenyska 3
Róża Zucker Kraków
Sebastjana 5/24

1629. 1171/46

Eliasz Rezenzweig
lat 72
Estera Rezenzweig
lat 60

w marcu 1943r. zastrze
leni w czasie akcji
antyżydowskiej w
getcie w Krakowie.

21. 8.
946

Jakub Eichner Kraków
Krasickiego 3
Maria Kempler Kraków
Dietla 74

1945

4

12

29/II/
10 t. I

IPN Ks 1/1332

✓ 12. IT 29/45 Antoni Jabłocki 1914	24 VIII 939 zginął w walce z Niemcami przy przeprawie przez Sołę jako ppor 16 pp. 24 8 39 zmobilizowany	18 VII 1946	Stanisław Jabłocki Kraków Kr. Jadwigi 37a m 2
✓ 13. IT 30 /45 Jan Jędrał 1911	26 VII 942 zmarł w OK w Oświęcimiu zabrany z więzienia Montelupich po odbyciu 7 m więzienia	7 I 1946	Karolina Jędrał Mydlniki Nr 105
✓ 14. IT 31/45 Mieczysław Kałóż 1914	22 9 939 poległ jako żołnierz WP w bitwie z Niemcami pod Nadolcami k Tomaszowa Lub./plut 8 p uł.	14 2 1946	Kałóż Stanisława Kraków Rękawka 47 Piotr Pawliś Czerkasy
✓ 15. IT 32/45 Władysław Bagier 1898	VIII 941 zginął w Stanisławowie w masowych egzekucjach intel. polskiej zabrany przez milicję ukraińską 14 8 941		Stanisława Bagier Kraków Lenartowicza 17/12 Zofia Ratter Kraków Żuławskiego 14/19
✓ 16a IT 35/45 Michał Mróz 1899	10 9 939 zginął w nalicie niemieckim koło stacji Na rel k. Rawy Ruskiej jako żołnierz WP	12.9 947	Adam Migo Zarzyce Małe 30 koło Łęcz Górnym Katarzyna Mróz Wola Radzi szewska 175
✓ 17. IT 41/45 Maurycy Retter 1901	23 3 941 zmarł w OK w Oświęcimiu. Aresztowany w Krakowie przez Gestapo 17 I 941	17.9 945	Estera Retter Kraków Wislna 5/2 Regina Tomke Biała Hoffmana 21 Franciszek Richter Bielsko Rzeźnicza 11
✓ 18. IT 42/45 Leopold Mistat 1895	17 9 939 poległ na froncie gdyńskim w walce z Niemcami jako por. rez. MW		Jan Stiebał Kraków Fałata 14/44 Karol Filar Kraków Brzezowa 11
✓ 19. IT 56/45 Regina Schwarz 1910	2 I 943 zastrzelona przez pol. niem. wraz z 2 nielet. dziećmi i rodzicami jako uchylający się od getta w Ponicach k Rabki	25.5 946	Mieczysław Chencichowski sołtys w Ponicach Jan Skawski Ponice Wojciech Skawski Ponice Anna Sreka "
✓ 20. IT 58/45 Erwin Ader 1882	15 11 941 zastrzelony przez pol. niem. we Lwowie gdyż szedł bez opaski żydowskiej	28.10 945	Irena Sternbach Kraków Krup nicza 3/9 Edmund Sternbach " "
✓ 21. IT 59/45 Jan Kurnik	VIII 941 utonął w Przemszy wraz z Tadeuszem Wilkoszem w czasie pociągu pol. niem. wobec ucieczki z robót przy murowych w Westwallei	17.8 1946	Józef Kurnik Jeleń pow Jaworzno Edmund Kurweta " Stanisław Pluta "
✓ 22. IT 66/45 Maria Thonowa 1875	8 8 942 zastrzelona w getcie w Radomiu wraz z mężem w ich mieszkaniu	18.10 1945	Maria Konopacka Kraków Wrocławska 13 a Leontyna Leibel Kraków Wybickiego 101 Nella Rostowa Wrocławska 13 a
✓ 23. IT 67/45 Lidia Heuman 1915	8.1942 zginęła prawdopod. w Bełżcu wywieziona tam wraz z całym personelem szpitala żyd. we Lwowie przy ul. Kuszenicza	20.9 1946	Maria Sylwin Kraków Wenecja 2 b /9 Stefania Drettler Kraków Siemiradzkiego 6 Jerzy Sylwin Wenecja 2 b /9
✓ 24. IT 71/45 Róża Weitzenhof Szymon Weitzenhof Salomon Weitzenhof 1921 1922	1. zastrzelona przez pol. niem 27 8 942 w Wieliczce w akcji aty żyd. 213 zastrzeelni 23 10 942 w getcie w Krakowie w czasie wysiedlania getta	22XI 945	Heřka Münzer Kraków Starowiś lna 66/17 Arnold Weitzenhof " "

Kraków, dnia 23 marca 2021 roku

POSTANOWIENIE

o przedłużeniu śledztwa w sprawie o sygnaturze akt S 98.2020.Zk

Waldemar Szwiec - Naczelnik Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie po zaznajomieniu się z aktami śledztwa o sygnaturze S 98.2020.Zn w sprawie zbrodni wojennej stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości polegającej na zabójstwie pięciu obywateli polskich: Stefana Atteslander, Sary Atteslander, Reginy Schwarz z d Atteslander, Józefa Schwarz i Stanisława Schwarz w 1942r w Rabce Zdrój t. j. o przestępstwo z artykułu 1 punkt 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością i jeńcami (Dz. U. Nr 69 pozycja 377 z 1946 roku z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021r. poz. 177)

podstawie art. 310 § 2 kpk

postanowił

przedłużyć do dnia 24 czerwca 2021r roku czas trwania śledztwa w sprawie o sygnaturze akt S 98.2020.Zn.

UZASADNIENIE

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie prowadzi wszczęte w dniu 18 grudnia 2020 roku, śledztwo o sygnaturze S 98.2020.Zk w zbrodni wojennej stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości polegającej na zabójstwie pięciu obywateli polskich: Stefana Atteslander, Sary Atteslander, Reginy Schwarz z d Atteslander, Józefa Schwarz i Stanisława Schwarz w 1942r w Rabce Zdrój t. j. o przestępstwo z artykułu 1 punkt 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością i jeńcami (Dz. U. Nr 69 pozycja 377 z 1946 roku z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021r. poz. 177).

Na podstawie dotychczas uzyskanych materiałów ustalono, że Stefan Atteslander, Sara Atteslander, Regina Schwarz z d Atteslander, Józefa Schwarz i

Stanisław Schwarz, członkowie rodziny żydowskiej ukrywającej się w Rabce zostali, w niewyjaśnionych okolicznościach w 1942 roku, schwytani i rozstrzelani przez Niemców w miejscu zwanym Bacówka.

W toku postępowania zwrócono się do Archiwum IPN w Krakowie o przeprowadzenie kwerendy dotyczącej tej zbrodni w wyniku czego uzyskano szczerbkowe materiały pochodzące z akt o sygnaturach IPBN Kr 1/1335 i IPN Kr 1/1332.

Ponadto zwrócono się do historyka specjalisty o ustalenie czy w literaturze lub publikacjach opisano okoliczności tej zbrodni i ich uzyskanie

Uzyskanie dokumentów i materiałów dotyczących tej sprawy, a w przypadku ujawnienia świadków ich przesłuchanie pozwoli na podjęcie czynności zmierzających do zakończeniowa postępowania.

W tym stanie rzeczy należało postanowić jak na wstępie.

Naczelnik
Oddziałowej Komisji Śledczej
przeciwko Narodowi
w Krakowie
prokurator Waldemar Szwi

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Krakowie

Kraków, dnia 14 czerwca 2021 r.

OKKr III 6020-55/20

Pan
Marek Kowalcze
Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania
Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie
w/m

S 98.2020.Zn

Dot. prośby o ustalenie czy w literaturze tematu opisano okoliczności zbrodni zabójstwa pięciu obywateli polskich Stefana Atteslander, Sary Atteslander, Reginy Schwarz z d. Atteslander, Józefa Schwarz i Stanisława Schwarz w 1942 r. w Rabce Zdrój.

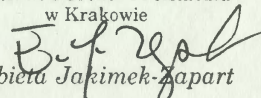
W związku z prośbą o sprawdzenie czy w publikacjach lub książkach opisano okoliczności zbrodni zabójstwa rodziny Atteslanderów i Schwarzów w 1942 r. w Rabce Zdrój uprzejmie informuję, że jedyny, zdawkowy opis okoliczności ich zabójstwa odnalazłam w publikacji *Mroczne sekrety willi „Tereska”* (zał. 1). Skontaktowałam się w tej sprawie z autorami ww. książki oraz redaktorami strony internetowej „Historia Rabki” historykami regionalistami Michałem Raptą i Grzegorzem Moskałem, jednak od czasu publikacji książki w 2009 r. nie natrafili oni na nowe informacje mogące naświetlić zdarzenie sprzed lat.

Skontaktowałam się również Panem Stanisławem Skawskim, dyrektorem Szkoły Podstawowej w Ponicach, której uczniowie od wielu lat opiekują się grobem pięciu osób zamordowanych w 1942 r. i pochowanych w miejscu zbrodni. Wspomniał on, że jedynym zachowanym opisem zbrodni jest relacja naocznego świadka wydarzeń nieżyjącej już Pani Katarzyny Ptak, krewnej nauczycielki ze szkoły w Ponicach, Joanny Twaróg. To właśnie ona spisała kilka lat temu w ramach prowadzonych badań do pracy podyplomowej relację swojej babci i udostępniła ją krewnej osób zamordowanych i jednocześnie wnioskodawczyni, Pani Alicji Chmielewskiej.

Załącznik 1:

- kopia publikacji *Mroczne sekrety willi „Tereska”* (2 k.)

Z poważaniem

Główny Specjalista
Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Krakowie

Elżbieta Jakimek-Zapart

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej-Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
w Krakowie

ul. Reformacka 3, 31-012 Kraków tel./fax (012) 429-62-35

komisja.krakow@ipn.gov.pl

www.ipn.gov.pl

Michał Rapta
Wojciech Tupta
Grzegorz Moskal

Mroczne sekrety willi
„TERESKA”

1939 – 1945

Biblioteka Jagiellońska

1001159066

Wadowice 2009

W tym czasie na rodzinę Stolarczyków spadła wielka tragedia. W nocy z 10 na 11 lipca 1943 roku gestapowcy wtargnęli do ich domu. Zaskoczony Czesław Stolarczyk nie zdążył się ukryć we wcześniej przygotowanej kryjówce i został aresztowany. Wraz z nim w ręce gestapowców wpadła córka i żona poszukiwanego od dłuższego czasu Józefa Barana, który zbiegł z „Tereski” po nieudanej próbie ucieczki więźniów. Kobiety zostały zastrzelone. Pobitego Czesława przewieziono na gestapo do Zakopanego, a następnie po śledztwie do więzienia na Montelupich w Krakowie. Z Krakowa został, 17 września 1943 roku, wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, gdzie zmarł 9 listopada 1943 roku.

W ten sposób udało się rozwiązać niektóre wątki rodzinnej zagadki, lecz wiele pytań nadal pozostanie bez odpowiedzi.²⁰⁸

Z listu pana Eustachego: „I... tak zbieraliśmy informacje „od domu do domu”. Jedni wnosili coś nowego, inni zaprzeczali, ale i tak z tego można było wyciągnąć wnioski posuwające do celu...”

Według wskazówek Pani Jadwigi Guziur rozpytywaliśmy o byłych AK-owców, co doprowadziło nas przez Zembrzyce, Kalwarię do Stryżowa, gdzie dziecko było pierwszy raz chrzczone na imię Maria, aż... historia połączyła się z drugim chrztem w Krakowie. Oczywiście podano dwie daty urodzenia, ale ta prawdziwa jest nieznana. Mamy dwa urzędowe „wyciągi z aktu urodzenia” i ksero dwóch innych wpisów do ksiąg kościelnych – wszystkie dotyczą jednej osoby!

Stowarzyszenie Dzieci Holocaustu nadaje swoim „dzieciom” pamiątkową gwiazdę – gwiazda mojej Żony Marii Magdaleny zawiera drut kolczasty i zegarek z wydrapanymi numerami.”²⁰⁹

Symboliczny krzyż
na miejscu egzekucji rodziny
żydowskiej w Ponicach

²⁰⁸ Maria i Eustachy Kruczałowic, wywiad przeprowadzony 18 stycznia 2007 r.

²⁰⁹ Eustachy Kruczała, list do autorów, 27 listopada 2006 r.

Przeżyć w ukryciu mogli tylko nieliczni. Większość ukrywających się w okolicy Rabki Żydów wpadała w ręce Niemców. Do dnia dzisiejszego mieszkańcy Poniec pamiętają historię ukrywającej się tam rodziny żydowskiej. Dziś trudno jest przedstawić dokładny przebieg tych dramatycznych wydarzeń. Szczegóły zatarły się w pamięci świadków, a upływający czas sprzyjał powstaniu różnych wersji tej historii. Oto jedna z nich: „W Ponicach podczas ostatniej wojny schroniło się żydowskie małżeństwo z dzieckiem. Ukrywali się w jednym z domów. Pewnego dnia przez wieś przechodziła grupa niemieckich żołnierzy, spostrzegł ich człowiek rąbiący drzewo. Zdenerwowany mężczyzna zaczął uciekać. To dziwne zachowanie nie uszło uwadze żołnierzy. Postanowili wejść do domu, w którym schronił się mężczyzna. Podczas rewizji znaleźli na strychu kryjówkę gdzie ukrywali się Żydzi. Nakazali im wyjść z domu i poprowadzili ich nad rzekę, na rolę Bacówkę. Nakazano im wykopać dół. Gdy grób był przygotowany zastrzelono rodziców, a potem dziecko.”

Po deportacji i założeniu obozu robotnicy żydowscy nie mieli prawa samodzielnie poruszać się po mieście. Jednak niewielkim grupom w dniu deportacji udało się ukryć, a następnie opuścić Rabkę.

Stefan Blassberg: „Bezpośrednio przed ostateczną akcją, w czasie której większość Żydów została załadowana do wagonów kolejowych i wysłana do obozu zagłady w celu uśmiercenia, udało mi się uratować życie uciekając i chroniąc się w lesie.”²¹⁰

Marek Goldfinger: „Moja siostra Łucja, która wówczas pracowała w willi „Margrabianka”, została poinformowana przez żonę jednego z esesmanów o planowanej akcji deportacji ludności żydowskiej. Poradzono jej by natychmiast opuściła Rabkę, jeżeli chce przeżyć. W noc poprzedzającą akcję wysiedlenia czarne niemieckie samochody patrolowały ulicę Poniatowskiego. Między 2 a 3 nad ranem, wraz z matką i siostrą opuściliśmy nasze mieszkanie w willi „Jędrzejówka”. By zmylić trop rozdzieliliśmy się. Moja siostra wraz z jej przyjaciółką Adą Peller (Rawicz) i jej siostrą udały się w kierunku Mszany Dolnej. Ja wraz z matką przez ulicę Nowy Świat dotarłem do Poniec. Tam ukrywa-

²¹⁰ Stefan Blassberg, zeznanie z dnia 4 stycznia 1948 roku, nr 3722, Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie.

Kraków, dnia 17 czerwca 2021 roku

24

POSTANOWIENIE

o przedłużeniu śledztwa w sprawie o sygnaturze akt S 98.2020.Zn

Waldemar Szwiec Naczelnik Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie po zaznajomieniu się z aktami śledztwa o sygnaturze S 98.2020.Zn w sprawie zbrodni wojennej stanowiącej zbrodnię nazistowską, zabójstwa pięciu obywateli polskich: Stefana Atteslander, Sary Atteslander, Reginy Schwarz zd. Atteslander, Józefa Schwarz i Stanisława Schwarz w 1942r w Rabce Zdrój t. j. o przestępstwo z artykułu 1 punkt 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością i jeńcami (Dz. U. Nr 69 pozycja 377 z 1946 roku z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021r. poz. 177)

podstawie art. 310 § 2 kpk

postanowił

przedłużyć do dnia 24 września 2021r roku czas trwania śledztwa w sprawie o sygnaturze akt S 98.2020.Zn.

UZASADNIENIE

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie prowadzi wszczęte w dniu 18 grudnia 2020 roku, śledztwo o sygnaturze S 98.2020.Zn w sprawie zbrodni wojennej stanowiącej zbrodnię nazistowską, zabójstwa pięciu obywateli polskich: Stefana Atteslander, Sary Atteslander, Reginy Schwarz zd. Atteslander, Józefa Schwarz i Stanisława Schwarz w 1942r w Rabce Zdrój t. j. o przestępstwo z artykułu 1 punkt 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością i jeńcami (Dz. U. Nr 69 pozycja 377 z 1946 roku z późniejszymi zmianami) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021r. poz. 177)

Na podstawie dotychczas uzyskanych materiałów ustalono, że Stefan Atteslander, Sara Atteslander, Regina Schwarz z d. Atteslander, Józefa Schwarz i

Stanisław Schwarz zostali pozbawieni życia przez przedstawicieli władzy państwa niemieckiego w 1942r w Rabce Zdrój.

W toku postępowania zwrócono się do Archiwum IPN w Krakowie o przeprowadzenie kwerendy dotyczącej tej zbrodni uzyskując jedynie szczątkowe informacje dotyczące tego Reginy i Józefa Schwarz.

Do chwili obecnej nie uzyskano od historyka specjalisty informacji o ustaleniu czy w literaturze lub publikacjach opisano okoliczności tej zbrodni.

Zachodzi również konieczność przesłuchania w charakterze świadka zawiadamiającej Alicji Chmielewskiej, której dotychczas nie przesłuchano w związku z zagrożeniem epidemiologicznym.

Uzyskanie dokumentów i materiałów dotyczących tej sprawy, a w przypadku ujawnienia świadków ich przesłuchanie pozwoli na podjęcie czynności zmierzających do zakończeniowa postępowania.

W tym stanie rzeczy należało postanowić jak na wstępie.

Naczelnik
Oddziałowej Komisji Śledzenia Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Krakowie

prokurator Waldemar Szwiec

Sygn. akt S 98.2020.ZN

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Kraków, dnia 24 czerwca 2021 r. o godzinie 11.00

Marek Kowalcze - prokurator

Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie

z udziałem protokolanta: protokołowałem osobiście

oraz*) bez udziału osób trzecich

i przy udziale -----

- na podstawie art. 177§1, 177§1a kpk i art. 143§1 pkt 2 kpk przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Tożsamość świadka stwierdził na podstawie dowodu osobistego nr AZD323554

Nr ewidencyjny 57080306344

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania (art. 233§1 kk), co świadek potwierdza własnoręcznym podpisem (art. 190 kpk):

PROKURATOR
Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Krakowie

Marek Kowalcze

Alicja Chmielewska

(podpis świadka)

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania (art. 233 § 1 kk),
co świadek potwierdza własnoręcznym podpisem (art. 190 kpk):

Świadkowi/pokrzywdzonemu*) wręczono – jeżeli wcześniej tego nie uczyniono – pisemne „Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego w postępowaniu karnym” i „Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym”

Świadka i osoby uczestniczące w przesłuchaniu uprzedzono o jednoczesnym utrwalaniu czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz - dźwięk*)nie rejestrowano..... (art. 147 kpk).

Świadek podał następujące dane osobowe:

Imię i nazwisko: Alicja Chmielewska

Nazwisko panieńskie (dla mężatek): Sendur

Imiona rodziców Zbigniew i Lidia z d Liszowska

Data i miejsce urodzenia: 3.08.1957

Miejsce zamieszkania(na zasadzie art. 148§ 4 pkt 3 kpk zarządzam odstąpienie od anonimizacji) Kraków oś II Pułku Lotniczego 26 m 47

Adres dla doręczeń w kraju (art. 138 kpk) j.w.

Zajęcie: emerytura

Wykształcenie: wyższe

Karalność za fałszywe zeznania: nie karana wg. oświadczenia

Stosunek do stron – Stefan Atteslander i Sara Atteslander to moi pradziadkowie

Świadka – pokrzywdzonego pouczone ponadto o przysługujących mu uprawnieniach wynikających z treści art. 53, 54, 59, 60, 62, 63, 69, 156 § 1, 2 i 5, 157 § 3, 177 § 1a, 299a § 2, 316, 317 kpk oraz o obowiązkach i konsekwencjach określonych w art. 138, 139, 150 § 2, 177 § 1, 179, 184, 191 § 3 i 192 kpk oraz o treści art. kpk*).

Zostałam pouczona o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań z art. 233§1 kk, Otrzymałam również pouczenia o prawach świadka i pokrzywdzonego i zostałam z nimi zapoznana i otrzymałam je na piśmie i zeznaję

Sprawę moich pradziadków Stefana Atteslander i Sary Atteslander znam z opowiadań mojej babci Alicji Sendur z d. Atteslander, która zmarła w 2007.

Stefan Atteslander ur. w 1863 i Sara Atteslander ur. 1973r w chwili wybuchu wojny w 1939r zamieszkiwali w Kraków Łęg 1. Oni prowadzili gospodarstwo rolne i karczmy. W czasie wojny się starali o kenkarty. W marcu 1941r utworzono w Krakowie getto a moi dziadkowie się do

PROKURATOR
Oddziałowej Komisji Śledzenia Zbrodni
w Krakowie
Marek Kowalcze

tego getta nie zgłosili i prawdopodobnie wtedy opuścili Kraków razem ze swoją córką Regina Schwarz z d. Atteslander jej mężem Józefem Schwarz i ich synem Stanisław Schwarz. W ogóle Stefan Atteslander i Sara Atteslander mieli 9 cioro dzieci. Pozostałe dzieci wyszły za mąż w tym moja babcia i opuścili ich miejsce zamieszkania w Łęgu więc z nimi wówczas nie wyjechali. Moja babcia mieszkała na Topolowej w Krakowie i nie ujawniła się że była Żydówka a męża miała Polaka byłego wojskowego.

Gdy Stefan Atteslander i Sara Atteslander opuścili w 1941 Kraków to udali się do Rabki gdzie chcieli wojnę przeczekać. Oni zamieszkali w gospodarstwie Sroków w Rabce Ponice. Wtedy z Krakowa uciekła też wraz z nimi ich córka Bronisława Goldfinger, która zamieszkała wraz z mężem i dwójką dzieci też w Rabce u Ponickich. Później jej mąż poszedł w góry a ona uciekła i została aresztowana w Chabówce wraz z dziećmi i ona też wojny nie przeżyła ale nie wiem jak zginęła. Stefan Atteslander i Sara Atteslander pomagali tym Srokom bo tam gospodarz umarł i została sama wdowa. Do końca nie wiadomo w jaki sposób Niemcy się dowiedzieli że oni ukrywali się u tych Sroków. Ktoś musiał donieść Niemcom. Z dokumenty który dostałam z IPNu wynika że 2 stycznia 1943r Niemcy ich zamordowali.

Uzyskałam relacje naoczego świadka pani Katarzyny Ptak z d. Kościelniak która widziała jak Niemcy prowadzili na rozstrzelanie 5 osób a to Stefana Atteslander, Sara Atteslander, Regina Schwarz z d. Atteslander jej męża Józefa Schwarz i ich syna Stanisława Schwarz i ich rozstrzelali w Rabce Ponicach na roli bacówka nad potokiem. Z tej relacji wynikało, że ją zabili żandarmi ale nie wiem ile ich konkretnie było i jak się nazywali. Nie wiem w jakich mundurach. Wiem z tej relacji że Niemcy ze sobą zabrali w to miejsce egzekucji trzech mężczyzn w tym Władysława Kościelniaka brat Katarzyny Ptak z d. Kościelniak, Franciszka Leśniak i Franciszek Ponicki w celu aby oni pochowali tych zabitych. Oni ich tam na miejscu rozstrzelali i kazali ich w tym miejscu pochować. Z tego co wiem to ani Władysław Kościelniak ani Katarzyna Ptak z d. Kościelniak nie żyją. Nie wiem czy Franciszek Leśniak i Franciszek Ponicki obecnie żyją.

Posiadam relację głosową pani Katarzyny Ptak z d. Kościelniak którą mam spisaną i udostępniam na potrzeby śledztwa.

Nie jestem w stanie doprecyzować jacy to byli funkcjonariusze niemieccy którzy dokonali tej zbrodni.

Ci zamordowani do tej pory leżą w miejscu gdzie ich wówczas pochowano. Był tam krzyż ale go zlikwidowano i obecnie to miejsce nie jest w żaden sposób oznakowane. Nie jest upamiętniane gdyż palimy znicze.

PROKURATOR
Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Marek Kozłowski

Nie wiem czy były prowadzone po wojnie postępowania o uznanie ich za zmarłych czy stwierdzenie zgonu ewentualnie sprawy spadkowe.

Nie wiem kto to jest Mieczysław Choniszewski, Jan Skawski, Wojciech Skawski i Anna Sroka co oni wiedza o tym zabójstwie i czy żyją obecnie. Anna Sroka to mogła być kobieta u której mieszkali

Nie posiadam więcej informacji.

To wszystko co mam do zeznania.

Omówienie poprawek i uzupełnień w tekście protokołu (art. 151§1 kpk)*) -----

Zaznaczono w tekście

Oświadczenia, wnioski, żądania i zarzuty świadka oraz osób biorących udział w czynnościach (art. 148§2, 150§2 kpk). -----

Protokół niniejszy odczytano.

Na żądanie osoby uczestniczącej w czynności – utrwalony przebieg tej czynności odtworzono bezpośrednio po jej zakończeniu (art. 147§3 kpk)*

Przesłuchanie zakończono o godzinie 13.15

Do protokołu załączono kserokopie

Relacja pani Katarzyny Ptak z d Kościelniak

wywiad - i - - i - mp 3

Urządzenie(a) rejestrujące obraz - dźwięk*) -----nie stosowano-----

(określić rodzaj i podać cechy identyfikacyjne urządzenia)

obsługiwał(li) -----

(podać imię, nazwisko, funkcję osoby obsługującej urządzenie)

PROKURATOR
Komisji Śledzenia Zbrodni
Przeciwko Narodowi Polskiemu
w Krakowie

Marek Kowalczyk

Stosownie do treści art. 151§2 kpk brakujące podpisy.....

złożone zostały w dniu z przyczyn.....

.....

.....

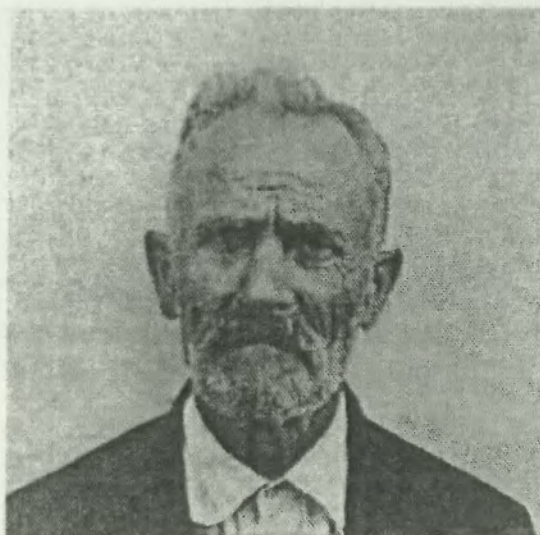
Olga Amielowska

32

← Repine
Schwarz

Josef
Schwarz →

Stefan
Atterlender

Sove
Atterlender

Joanna Warog

508 99 + 285
ask@1982gonet.eu

33

Historia ta rozegrała się podczas II wojny światowej. Dotyczy dwóch żydowskich rodzin, które próbowały znaleźć w Ponicach schronienie przed wojenną zawieruchą. Upływ czasu zatarł wspomnienia, w relacjach świadków pojawiają się rozbieżności co do niektórych kwestii. Autorka opisując tę historię, powoła się na wspomnienia mieszkanki Ponic, która była sąsiadką wspomnianych rodzin, przyjaźniła się z ich dziećmi. Co jednak wydaje się najistotniejsze, jej brat był obecny przy egzekucji.

Katarzyna Ptak – z domu Kościelniak – miała 9 lat, gdy wybuchła wojna. Wspomnienia grozy tamtych czasów są nadal żywe w jej pamięci. Bombardowanie Obidowej we wrześniu 1939 r., ucieczka mężczyzn, szukanie schronienia przed ostrzałem w kościele, czy w końcu wejście Niemców i obostrzenia z tym związane – to wszystko wryło się w pamięć kobiety.

W drugim roku wojny do Ponic przyjechały dwie rodziny. Nosily polskie nazwiska – jakie? Tego niestety nie udało się ustalić, gdyż nigdzie nie figurowali – ani w kronikach parafialnych, ani w żadnych innych dokumentach. Po czasie okazało się, że były to rodziny żydowskie, które na wsi szukały schronienia. Jedni – dziadkowie, rodzice, sześcioletni chłopiec – Staś i wujek, zamieszkali u rodziny Sroków. Drudzy – rodzice i dwaj dwunastoletni chłopcy – Józek i Poldek – zatrzymali się u państwa Ponickich. Ani jedni, ani drudzy gospodarze zapewne nie wiedzieli, że wynajmują pokoje Żydom. Pani Katarzyna zaprzyjaźniła się z nowo przybyłymi dziećmi. Dużo czasu spędzali na wspólnych zabawach.

Tragedia rozegrała się w trzecim roku wojny (styczeń 1942 r.). Przez wioskę przechodził oddział niemiecki. Do dzisiaj nie wiadomo, czy szli po Żydów, których ktoś jednak zadenuncjował, czy szli na Stare Wierchy, gdzie ukrywali się partyzanci. Pewne jest, że tego dnia wujek (z rodziny od Sroki) rąbał drzewo przed domem. Kiedy zobaczył żołnierzy, rzucił siekierę i między zabudowaniami przedostał się do Ponickich. Zaalarmował ojca drugiej rodziny i obaj uciekli. Niemcy zaskoczeni zachowaniem mężczyzny pobiegli za nim. Nie udało im się go schwycić, ale odkryli, że w sąsiadujących domach ukrywają się dwie rodziny żydowskie. Natychmiast zatrzymali tych, którzy mieszkali u Sroki. Ojca rodziny skuli, a pozostałych wyprowadzili. Po drodze wzięli ze sobą trzech mężczyzn – Władysława Kościelniaka, Franciszka Leśniaka i Franciszka Ponickiego. Kazali im zabrać kilofy i łopaty. Katarzyna Ptak wspomina:

Prowadzili ich poprzód nasze okna. Babcię, dziadka, ojca i matkę ze Stasiem na rękę. Chłopczyk pytał: „Mamo gdzie idziemy, mamo proszę cię wróćmy do domu”. Żydówka nie odezwała się ani słowem. Szła przed siebie przytulając mocno chłopca.

Następnie, jak wynika z relacji obecnego przy mordzie Władysława Kościelniaka, poprowadzili ich na rolę Bacówka. Nie pozwolili im przejść mostem, kazali iść rzeką. Nad potokiem kazali im się zatrzymać, następnie zastrzelili wszystkich. Władysław opowiadał w domu, że najpierw zabili dorosłych. Do chłopca, którego matka cały czas tuliła do siebie, strzelili na końcu. Staś jeszcze żył, kiedy kazali ich zakopać.

Ich krzyki, lament, słychać było do naszego domu. Do tej pory to słyszę. I strzały też. I Stasia, który mówi: „Mamo wróćmy do domu”. Śniło mi się to po nocach.

Wspominała dalej pani Katarzyna.

Druga rodzina – ta, która mieszkała u Ponickich, po wylegitymowaniu została w mieszkaniu. Niemcy nie zatrzymali ich licząc zapewne na powrót uciekinierów. Panu Ponickiemu nakazali jednak, zawiadomić gestapo, gdyby kobieta chciała uciec. Pani Katarzyna wspomina swoją rozmowę z Józkiem, gdy ten przyszedł pożyczyć szczotkę do butów.

- Józek nie boisz się, że zrobią z wami to samo, co z tymi od Sroki?

- Boję się, boję się strasznie – nie mów o tym...

Matka chłopców przyszła do państwa Kościelniaków pytając, czy nie zechcą przechować ich rzeczy. Rodzice pani Katarzyny odmówili, obawiając się ewentualnych represji ze strony Niemców. Kobieta niedługo po tym spakowała rzeczy i odeszła wraz z synami. Gospodarz – zgodnie z dyrektywą – zawiadomił gestapo. Rodzina została zatrzymana w Chabówce, kiedy próbowali wsiąść do pociągu. Dalsze ich losy są nieznane. Prawdopodobnie zostali zamordowani – lecz są to tylko domysły.

W 1945 roku, parą koni, przyjechali dwaj mężczyźni, którzy rozpytywali o zamordowanych. Ludzie twierdzili, iż byli to wcześniej opisani uciekinierzy. Przetrwali wojnę w lesie, z partyzantami. Sąsiedzi opowiedzieli im, co się stało, zaprowadzili na miejsce

każni. Mężczyźni zabrali pozostawione rzeczy i odjechali. Nigdy więcej się nie pojawili – ani oni, ani nikt inny¹.

¹ K. Ptak, dz. cyt.